

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินผลสัมฤทธิ์ของงานคุมประพฤติ : การดำเนินชีวิตในสังคมของ บุรณาการของผู้พ้นการคุมความประพฤตินี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมของ ผู้พ้นการคุมความประพฤติภายหลังพ้นการคุมความประพฤติด้วยดี ได้แก่ การไม่กระทำผิดซ้ำ การมีอาชีพ และการเป็นที่ยอมรับของสังคม ศึกษาว่าโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟู ตลอดจนการให้การสงเคราะห์และการให้ความช่วยเหลือในระหว่างการคุมความประพฤตินั้นมีผลต่อการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นการคุมความประพฤติหรือไม่ เพียงใด อีกทั้งมีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้พ้นการคุมความประพฤติ นอกจากนี้ยังศึกษาการมีส่วนร่วมและบทบาทของชุมชน ในการให้โอกาส แก้ไขฟื้นฟูและช่วยเหลือผู้พ้นการคุมความประพฤตินาน้อยเพียงใดอีกด้วย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะผู้ที่พ้นการคุมความประพฤติด้วยดีอย่างน้อย 3 ปีที่ผ่านมาแล้ว คือในระหว่างปี พ.ศ. 2545 – 2546 ของสำนักงานคุมประพฤติเป้าหมายทั่วประเทศ จำนวน 86 สำนักงาน โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงแบบเก็บข้อมูลแก่นักวิจัยร่วมจากสำนักงานคุมประพฤติเป้าหมายจำนวน 86 สำนักงาน จากนั้นได้จัดส่งแบบเก็บข้อมูล และแบบสอบถามไปยังสำนักงานคุมประพฤติดังกล่าว โดยแต่ละชุดจะประกอบไปด้วย 1) แบบเก็บข้อมูลจากสำนวนคดี 2) แบบสอบถามผู้พ้นการคุมความประพฤติ จำนวน 86 สำนักงาน 3) แบบสอบถามบุคคลในครอบครัว จำนวน 86 สำนักงาน 4) แบบสอบถามเพื่อนบ้าน / ผู้นำชุมชน จำนวน 86 สำนักงาน หลังจากได้รับแบบเก็บข้อมูลทั้งหมดแล้ว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการนำชื่อ-สกุลของผู้ที่พ้นการคุมความประพฤติตามแบบเก็บข้อมูลจากสำนวนคดี พร้อมอายุและชื่อบิดามารดา ไปตรวจสอบการกระทำผิดซ้ำด้วยระบบ CDS ที่กลุ่มงานเทคโนโลยีสารสนเทศ กองแผนงานและสารสนเทศ จากนั้นดำเนินการคำนวณการกระทำผิดซ้ำด้วยอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ส่วนแบบสอบถามผู้พ้นการคุมความประพฤติ แบบสอบถามของบุคคลในครอบครัว และแบบสอบถามของเพื่อนบ้าน/ผู้นำชุมชน ได้ดำเนินการลงรหัส แล้วบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรม SPSS for Windows Version 11.5 เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม โดยใช้การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและปัจจัยต่าง ๆ ด้วยวิธีไคสแควร์ (Chi-square) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลทั่วไป

ผู้พ้นการคุมความประพฤติส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.6 เป็นเพศชาย โดยเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.2 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 31.1 เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างแบบรับค่าแรงเป็นรายวัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.4 โดยส่วนใหญ่มีรายได้คิดเป็นร้อยละ 62.6 และเป็นผู้ที่ไม่เคยเปลี่ยนงานในระหว่างการคุมความประพฤติ คิดเป็นร้อยละ 56.9

2. ข้อมูลด้านการคุมความประพฤติ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พ้นการคุมความประพฤติในปี 2546 คิดเป็นร้อยละ 99.3 ส่วนใหญ่คือร้อยละ 98.7 รายงานตัวตามเงื่อนไข จำนวน 1 ปี ปีละ 4 ครั้ง โดยส่วนใหญ่กระทำผิดในฐานความผิดเกี่ยวกับ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ คิดเป็นร้อยละ 57.1

ผู้พ้นการคุมความประพฤติส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการสืบเสาะมาก่อน ทั้งในคดีนี้และคดีก่อนหน้า ส่วนผู้ที่ผ่านการสืบเสาะและพินิจเป็นผู้ที่พนักงานคุมประพฤติเสนอให้คุมความประพฤติ คิดเป็นร้อยละ 81.2

ผู้ถูกคุมความประพฤติส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.1 ให้ความร่วมมือในระหว่างคุมความประพฤติในระดับดี มีเพียงร้อยละ 5.5 ที่ให้ความร่วมมือน้อย และในระหว่างการคุมความประพฤติ ผู้ถูกคุมความประพฤติส่วนใหญ่ร้อยละ 71.0 ไม่มีอาสาศักดิ์คุมความประพฤติมาช่วยเหลือ

3. การดำเนินชีวิตในสังคมอย่างบูรณาการของผู้พ้นการคุมความประพฤติ

จากการศึกษาพบว่าผู้พ้นการคุมความประพฤติส่วนใหญ่สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างบูรณาการ คือสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขและสอดคล้องกับสังคมในทุกๆ ด้าน ได้แก่ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ มีอาชีพ และเป็นที่ยอมรับของสังคม คิดเป็นอัตราร้อยละ 75.3

อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษาการดำเนินชีวิตในสังคมของผู้พ้นการคุมความประพฤติในแต่ละด้าน มีข้อมูลเพิ่มเติมดังนี้

3.1. การกระทำผิดซ้ำ

ผู้พ้นการคุมความประพฤติ ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 87.1 ไม่ได้หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ภายหลังพ้นการคุมความประพฤติ มีเพียงร้อยละ 12.9 ที่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ โดยพบว่า มีการกระทำผิดซ้ำ จำนวน 1 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.6 โดยผู้พ้นการคุมความประพฤติในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมีการกระทำผิดซ้ำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.9 ผู้พ้นการคุมความประพฤติที่กระทำผิดซ้ำ ส่วนใหญ่จะกระทำความผิดซ้ำในฐานความผิดใหม่คิดเป็นร้อยละ 58.3 ส่วนผู้ที่กระทำผิดซ้ำในฐานความผิดเดิม มีอัตราร้อยละ 34.7 ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้พ้นการคุมความประพฤติในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ คิดเป็นร้อยละ 82.0 ของผู้ที่กระทำผิดซ้ำในฐานความผิดเดิมทั้งหมด

สำหรับระยะเวลาวิกฤติที่ผู้พ้นการคุมความประพฤติหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำมากที่สุดคือระยะเวลา 1-2 ปี ภายหลังพ้นการคุมความประพฤติ คิดเป็นร้อยละ 42.4 สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่ กระทำผิดซ้ำเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ คิดเป็นร้อยละ 20.2

3.2. การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในสังคมภายหลังพ้นการคุมความประพฤติ

จากการศึกษาพบว่าผู้พ้นการคุมความประพฤติเกือบทั้งหมด คือร้อยละ 95.0 เป็นผู้มีอาชีพ โดยประกอบอาชีพรับจ้าง (ค่าแรงเป็นรายวัน) มากที่สุด รองลงมาประกอบเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 37.4 และ 14.7 ตามลำดับ ในด้านรายได้ผู้พ้นการคุมความประพฤติมีรายได้ในช่วง 5,000-10,000 บาท สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.4 อีกทั้งยังพบว่าผู้พ้นการคุมความประพฤติ คือร้อยละ 56.9 ไม่เคยเปลี่ยนงาน

สำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมด้านอื่นๆ พบว่า ผู้พิการคุมความประพฤติส่วนใหญ่ มีครอบครัวและมีบุตรแล้ว โดยพักอาศัยอยู่กับสามี/ภรรยามากที่สุด และส่วนใหญ่คือร้อยละ 73.8 มีความสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิดเป็นปกติ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้พิการคุมความประพฤติส่วนใหญ่ คือร้อยละ 69.3 มีภาระต้องอุปการะเลี้ยงดูผู้อื่น อย่างไรก็ตามหากมีปัญหาเดือดร้อนผู้พิการคุมความประพฤติส่วนใหญ่ สามารถขอความช่วยเหลือจากบุคคลในครอบครัวได้

ในด้านสภาพแวดล้อมของชุมชนที่พักอาศัยพบว่า ผู้พิการคุมความประพฤติพักอาศัยอยู่ในชุมชนที่พักอาศัยทั่วไปมากที่สุด โดยสภาพแวดล้อมของชุมชนส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหาเสพติดหรือปัญหาใดๆ

3.3. การเป็นที่ยอมรับของสังคม

ผู้พิการคุมความประพฤติส่วนใหญ่เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยจากการศึกษาพบว่า เพื่อนบ้าน/ผู้นำชุมชน และบุคคลในครอบครัวส่วนใหญ่ มีความรู้สึกยอมรับให้ผู้พิการคุมความประพฤติเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน คิดเป็นอัตราร้อยละ 94.6 และ 95.8 ตามลำดับ ในขณะที่ผู้พิการคุมความประพฤติส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ได้รับให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเดียวกัน ในอัตราร้อยละ 96.2

เมื่อพิจารณาถึงนิสัยและความประพฤติ พบว่า ผู้พิการคุมความประพฤติส่วนใหญ่ ไม่มีความประพฤติเสียหาย มีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน/ผู้นำชุมชน ในระดับปกติ-ดีมาก มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับชุมชน และไม่เคยก่อความเดือดร้อนแก่ครอบครัวหรือชุมชนภายหลังพ้นการคุมความประพฤติ

4. การเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ระหว่างการคุมความประพฤติ

ผู้พิการคุมความประพฤติทุกคนเคยเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูในระหว่างการคุมความประพฤติ โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว 5-6 ครั้งมากที่สุด รองลงมา คือ เข้าร่วม 1-2 ครั้ง สำหรับกิจกรรมที่มีผู้เข้าร่วมมากที่สุด คือ การทำงานบริการสังคม คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมาคือการอบรมความรู้ด้านต่างๆ ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 99.3 เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นประโยชน์

ส่วนการได้รับการสงเคราะห์ในระหว่างการคุมความประพฤติ พบว่า ผู้พิการคุมความประพฤติที่เคยและไม่เคย ได้รับการสงเคราะห์ในระหว่างการคุมความประพฤติ มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 51.5 และ 48.5 ตามลำดับ โดยการสงเคราะห์ที่ได้รับมากที่สุด คือ การสงเคราะห์ค่าอาหาร คิดเป็นร้อยละ 46.0 รองลงมาคือค่าพาหนะ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะของการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

5. การสงเคราะห์ภายหลังพ้นการคุมความประพฤติ

ผู้พิการคุมความประพฤติส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าสำนักงานคุมประพฤติมีการให้บริการด้านการสงเคราะห์ภายหลังพ้นการคุมความประพฤติ คิดเป็นร้อยละ 66.9 ส่วนผู้ที่ทราบว่าสำนักงานคุมประพฤติมีการให้บริการดังกล่าว ส่วนใหญ่ทราบจากพนักงานคุมประพฤติ คิดเป็นร้อยละ 80.8 รองลงมาทราบจากการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 11.3 และพบว่าผู้พิการคุมความประพฤติส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการสงเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 98.0

ผู้พ้นการคุมความประพฤติส่วนใหญ่ไม่ได้ระบุว่าต้องการรับการสงเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 64.3 ส่วนผู้ที่ระบุว่าต้องการรับการสงเคราะห์ต้องการรับการสงเคราะห์มากกว่า 1 ด้านมากที่สุด รองลงมา ต้องการรับการสงเคราะห์ด้านการฝึกอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 13.8 และ 8.7 ตามลำดับ

6. ความคิดเห็นของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้พ้นการคุมความประพฤติ

จากการศึกษาพบว่า เพื่อนบ้าน/ผู้นำชุมชน และบุคคลในครอบครัว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ ดังนี้ เห็นด้วยในระดับปานกลาง ว่าชุมชนมีส่วนสำคัญในการช่วยให้ผู้พ้นการคุมความประพฤติดำรงชีวิตในสังคมอย่างเป็นสุข โดยเห็นด้วยในระดับมากกว่าชุมชนควรมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการให้โอกาสผู้พ้นการคุมความประพฤติได้ใช้ชีวิตในชุมชน ชุมชนคือผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการกลับตนเป็นคนดีของผู้พ้นการคุมความประพฤติ รวมทั้งชุมชนไม่รังเกียจและยอมรับให้ผู้พ้นการคุมความประพฤติเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สำหรับความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกับกรมคุมประพฤติ ส่วนใหญ่มีความสนใจ โดยส่วนใหญ่สนใจในการให้ความร่วมมือในบทบาทอื่นๆ (ที่ไม่ใช่บทบาทเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ / เครือข่ายยุติธรรมชุมชน)

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การดำเนินงานคุมประพฤติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้พ้นการคุมความประพฤติได้ดียิ่งขึ้น มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้พ้นการคุมความประพฤติส่วนใหญ่ ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ถึงร้อยละ 87.1 มีเพียงร้อยละ 12.9 เท่านั้นที่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ของงานคุมประพฤติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยเมื่อเปรียบเทียบกับกำหนดเป้าหมายของการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ถูกคุมความประพฤติ ในระบบบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานคุมประพฤติที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 30 ก็ถือว่าได้ผลดีกว่าที่กำหนดเป้าหมายไว้

อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีผู้กระทำผิดบางส่วนหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ โดยเฉพาะพบว่าระยะเวลาวิกฤติของการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ อยู่ในช่วงระยะเวลา 1-2 ปี นับจากพ้นการคุมความประพฤติ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้พ้นการคุมความประพฤติกรมคุมประพฤติ ควรพิจารณาการติดตามดูแลผู้พ้นการคุมความประพฤติ เนื่องจากในปัจจุบันแม้จะมีการสงเคราะห์ภายหลังพ้นการคุมความประพฤติ แต่ก็ยังเป็นลักษณะของการให้ผู้พ้นการคุมความประพฤติเข้ารับการสงเคราะห์ในสำนักงาน ซึ่งทำให้ไม่สามารถดูแลช่วยเหลือผู้พ้นการคุมความประพฤติได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นการมีมาตรการติดตามดูแลผู้พ้นการคุมความประพฤติจะช่วยให้สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้พ้นการคุมความประพฤติได้อย่างทันการณ์ อีกทั้งยังเป็นการเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ อย่างไรก็ตามภายใต้ข้อจำกัดด้านอัตรากำลังกรมคุมประพฤติอาจกำหนดบทบาทในการติดตามดูแลผู้พ้นการคุมความประพฤติให้เป็นบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติ หรือเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของกรมคุมประพฤติ

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้ที่พ้นการคุมความประพฤติในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ มากที่สุด คือร้อยละ 31.2 ของผู้ที่กระทำผิดซ้ำทั้งหมด ดังนั้น กรมคุมประพฤติจึงควรมีการศึกษาเพื่อเพิ่มมาตรการ รูปแบบและวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ไขฟื้นฟู ผู้ถูกคุมความประพฤติในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดส่วนใหญ่มักเป็นผู้ที่มีจิตใจอ่อนไหวและคล้อยตามผู้อื่นได้ง่าย ดังนั้น การจัดให้มีสถานที่พักฟื้นสักกระยะหนึ่ง และมีกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ก่อนที่จะส่งกลับเข้าไปในชุมชน หลังจากการพ้นการคุมความประพฤติแล้ว อาจช่วยให้บุคคลเหล่านี้มีจิตใจที่เข้มแข็ง และไม่หวนกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก

3. การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดภายหลังปล่อยหรือพ้นการคุมความประพฤติ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้พ้นการคุมความประพฤติไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ถ้าหากระบบการสงเคราะห์สามารถทำได้อย่างทั่วถึง และเหมาะสมกับผู้พ้นการคุมความประพฤติแต่ละราย ซึ่งจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดในครั้งนี้ พบว่า ผู้พ้นการคุมความประพฤติส่วนใหญ่ ไม่ได้แสดงความประสงค์ในการรับการสงเคราะห์ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่ผู้พ้นการคุมความประพฤติไม่ทราบว่ากรมคุมประพฤติมีการบริการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย ดังนั้น กรมคุมประพฤติ จึงควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และปรับปรุงระเบียบและขั้นตอนในการให้การสงเคราะห์ให้ง่ายและสะดวกขึ้น ตลอดจนการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการในการรับการบริการสงเคราะห์เพื่อจะได้สามารถให้การสงเคราะห์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้พ้นการคุมความประพฤติ อันจะทำให้สามารถช่วยเหลือ ผู้กระทำผิดภายหลังพ้นการคุมความประพฤติได้อย่างเหมาะสม และจะส่งผลให้ ผู้พ้นการคุมความประพฤติ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก นอกจากนี้ยังส่งผลให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของกรมคุมประพฤติมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จนสามารถคืนคนดี สู่สังคมได้สมกับเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ของกรมคุมประพฤติ ต่อไป

สำหรับการฟื้นฟูผู้กระทำผิดด้วยกิจกรรมและด้วยการสงเคราะห์ในระหว่างที่ผู้พ้นการคุมความประพฤติอยู่ในระหว่างการคุมความประพฤติ นั้น ผู้พ้นการคุมความประพฤติเห็นว่าทุกกิจกรรมและทุกการสงเคราะห์ของกรมคุมประพฤติ จัดขึ้น นั้นมีประโยชน์เป็นอย่างมาก

4. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้พ้นการคุมความประพฤติส่วนใหญ่ เป็นที่ยอมรับของชุมชนและไม่ก่อความเดือดร้อนในชุมชน ในระยะเวลา 3 ปี เนื่องมาจากการที่กรมคุมประพฤติมีการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดภายหลังพ้นการคุมความประพฤติ โดยเฉพาะการให้ยืมทุนประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพ ทำให้ผู้พ้นการคุมความประพฤติบางส่วนมีงานทำ และกลับตัวกลับใจไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำและไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ชุมชน อย่างไรก็ตาม กรมคุมประพฤติ ยังคงต้องดำเนินการศึกษาถึงความต้องการของผู้พ้นการคุมความประพฤติในด้านอื่น ๆ ต่อไปอย่างสม่ำเสมอ เพราะความต้องการในด้านต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

5. จากการวิจัยพบว่า บุคคลในชุมชนเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือและให้โอกาสผู้พ้นการคุมความประพฤติให้ใช้ชีวิตในสังคม รวมทั้งการยอมรับผู้พ้นการคุมความประพฤติเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน แต่เมื่อสอบถามความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของกรมฯ พบว่า แม้ส่วนใหญ่จะมีความสนใจ

แต่จะสนใจให้ความร่วมมือในบทบาทอื่นๆ มีเพียงส่วนน้อยที่สนใจเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ หรือเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคคลในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และความสำคัญของอาสาสมัครคุมประพฤติและเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ดังนั้น กรมคุมประพฤติ จึงควรเร่งในการประชาสัมพันธ์งานอาสาสมัครคุมประพฤติ และ โครงการเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางเพิ่มขึ้น

6. กรมคุมประพฤติควรมีการศึกษาวิจัยประเมินผลสัมฤทธิ์ของงานคุมประพฤติอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาใช้ในการพัฒนางานคุมประพฤติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อไป